

SLOVENE A1 – HIGHER LEVEL – PAPER 1
SLOVÈNE A1– NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
ESLOVENO A1 – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Monday 14 May 2007 (morning)
Lundi 14 mai 2007 (matin)
Lunes 14 de mayo de 2007 (mañana)

2 hours / 2 heures / 2 horas

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a commentary on one passage only.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire sur un seul des passages.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario sobre un solo fragmento.

Napišite komentar k **enemu** izmed naslednjih dveh besedil:

1. (a)

Z umetnostjo so v fundamentalno urejeni družbi težave. V tržno neurejeni demokraciji pa takisto. Zgodovina spametovanja umetnosti je bridka. Naj jo postavimo v dogmo ali svobodo, umetnost bo dogmatična v svobodi in svobodna v dogmi. Vsakršne težko pridobljene družbene in miselne klišeje bo brž izpridila in izrogala z vzvišenim posmehom. In z osupljivo samoumevno narcisoidnostjo bo povedala, da ima globlje in višje poslanstvo, kot pa je pehanje tega bednega sveta okoli nje. Da je od nekdanj neskončno pomembnejša kot vse drugo na tem svetu in da ve za usodo sveta tudi za naprej. Da so njene meglene vizije vredne več od še tako popolnih filozofskih sistemov. Da o marginalnosti družbenih sistemov sploh ne govorimo. Vsako veliko umetniško delo jih lahko razgali do srditih solz njenih zaslužnih konstruktorjev. Bridko usodo nedotakljive umetniške vzvišenosti komaj smemo obsoditi domišljavosti, saj ima za seboj tisočletno torturo, ki bi premagala še tako močan religiozni fanatizem. Umetnost se ne da. Stokrat prepovedana, zanikana, usmerjana, cenzurirana, sežgana in razdejana z bagri, bo spet postavljala svoje zakone in svojo oblast, ki ni od tega sveta. Kakor da ima najvišje pooblastilo, ob katerem pobledijo tudi bogovi. In spet bomo, hočeš nočeš, pred njo upognili koleno. Z umetnostjo so težave, to ve vsak Platon, ki hoče v državi ali glavi uvesti malo reda.

Še hujše težave pa so z umetniki. Drži se jih nekaj pradavnega, magičnega, iracionalnega, predrazumskega in vizionarskega. Infantilnega. Celo svečeniškega. Še v dvajsetem stoletju hočejo biti dediči mitičnih prednikov, ki sploh niso bili ljudje. Zakrknjeni svobodomisleci in vsakršni deklarativni ateisti hočejo biti s svojo umetnostjo iskalci graala. Če jih vprašaš po veri, bodo klatili neuke ideološke konstrukte najbolj zakrknjenega terenskega delavca kominterne. Če pa jih vprašaš po umetnosti, bodo z mistično zamaknjenostjo pridigali o vstajenju od mrtvih. Njihov jezik bo nenadoma postal evangelijsko brezdanji.

Ko pa postavimo umetnike in umetnost ob Cerkev in vero, hoteč najti v protislovju goreče umetniške pobožnosti in konservativne prohibicijske družbene arogance do opija za ljudstvo kakršne koli skupne svetotvorne osnove za sorodno ljubezen do svetega, težave postanejo statusne, načelne in prestižne. Že njihov začetek je za dogmatike vreden nestrinjanja. Kaj je bilo prej, vera ali umetnost? Prareligija ali jamsko slikarstvo. So kulturni predmeti tudi umetnost? Je *Sveto pismo* ritmizirana proza? So bili prvi umetniki tudi magi in so imeli status svečenicov ali samo obrtnikov in loncevezcev? Sta bili umetnost in prareligija na začetku združeni? Če prepustimo ta pomembna statusna vprašanja, ki zadevajo izvorno naravo umetnosti, sociologom in arheologom, pa tudi župnikom in pravljničarjem *new agea*, pa seveda ne moremo mimo filozofije in estetike.

Že Platon, ki je vedel, da so z umetnostjo in umetniki v *Državi* same težave, je po drugi, manj družbeno stremuški plati v razmišljanje o umetnosti postavil zvezo porajanja in Lepote. Naj mi bodo dovoljeni nekoliko svobodnejši literarni zaključki iz njegovih povezav: ker je Lepota boginja porodov, je smisel umetnosti, ki je ponovno porajanje Lepote, podoben, kot je božansko porajanje. Torej ponovno božansko porajanje ali pa nemara njegovo nadaljevanje. Lepota sama pa vzpodbuja v nas nekaj božanskega; vzpodbuja bližino Boga.

Aleksander Zorn, *Nacionalni junaki, narcisi in stvaritelji* (1999)

1. (b)

Rob misli

Vsi smo seme. Bivamo v luči in temi, ogrnjeni
s prosojnostjo spominov. Dno in gladina vesoljnega tolmana.
Koraki odmevajo našo odsotnost. Telesa so se odselila
v jasnejša bitja, sanje v popolnejše oblike.

5 Predmeti so se razdišali, imena spijo v pranoči.

Zven zadnje besede je seme prve.
Na tebi je, da s ciprese otreseš sneg,
s ptice mah in z rok prehitre gibe –
vse trepeče v zraku, ki ni zmes za pljuča,
10 mehka luč je in za njo druga,
svetleči pršec, božja fizika, kemija ...

Naselil si se med izdihe, vdihe – porodna voda te oblije,
z barvo, ki je seme tvoje. Poln si in prazen hkrati –
so to nove dimenzije, kaj je z vetrom, da ne pride?

15 Verjel si, molil si v privide.

Matjaž Kocbek, *Kreta* (1998)